

ראובן נירן: יריחו בחלום

"טוב", אמרתי, "אז שלום".

"שלום", אמרה אשתי, "חבבק את קרימו גם בשבילי".

לא השבתי עוד. במהירות ירדתי במדרגות. יום יפה היה בחוץ. על הגבעות שמסביב לעיר היה מוטל אור בהיר, כחול. רק האנשים היו זרים לי יותר מתמיד.

ברכבת לא היו נוסעים רבים. לאחר שקראתי את כל העתונים אותו יום ניסיתי להירד דם. אבל העצים, שאת שמותיהם אינני מכיר, חלפו חיש בחלון הרחב והפריעו לי.

המטוס, לעומת זאת, היה מלא. אנשים שרו בו שירי-לכת. דיילת הודיעה ברשת הפנימית שהנצחון כבר מלא. "גם הסורים ניגפר", אמרה. אני לא שרתי. מעל ז'נבה התחלתי לחשוב שוב על קרימו. ראיתי את פניו המרובעים, את עיניו הקטנות, הירר קות, את אפו השבור, שפתיו הדקות, הקמוצות. זמר-דייגים ברזיליאני זימזם באוזני ונדמה היה לי שקולו של קרימו מלווה אותו מרחוק. אבל איפה הוא עכשיו, במדים המנומרים, עם המפות הפרושות על חזית הקומנדקאר?

ברומא היתה חניה. איטליקים קטנים תידלקו את המטוס ואלה ששרו שירי-לכת קנו עוד כמה גליות-נוף בצבעים.

ואחר-כך ים, ים, ים. ולפתע המישטח הצהוב, החולות, הרכסים החזימים שבצומק—הארץ הזאת. גם אלה ששרו כל הדרך השתתקו והביטו בארמה המתקרבת.

"נוחתים", הודיע זה שישב על-ידי כל הדרך ולא פצה פה. אני הזעתי. כפות-הידיים, הצוואר, הפנים. "הארץ הזאת", חשבתי, "כמה היא שבירה מלמעלה". אבל הנצחון הושלם, אמרה הדיילת, ובשיריהם של האנשים היה משהו יפה מן השירים עצמם. "אתה לא מהשרון, במקרה?" שאל אותי מישהו באולם-המכס.

"כן", אמרתי.

"ראיתי אותך באיזה מקום, לפני שנתיים-שלש".

"יכול להיות", אמרתי.

"אז בוא נקח טקסי ביחד", אמר. "קוראים לי דן".

"קדימה", אמרתי.

לקחנו טקסי ביחד.

"אני מ'פ בגמ'כ", אמר דן, "וכזאת דפיקה עוד לא היתה לי אף פעם. להגיע אחרי

הכל. מה אתה?"

"טוראי", אמרתי.

"טוראי איפה?"

"בזחל-מיס".

"נו, מילא", אמר, "אצלך זה לא נורא כל כך. אבל אני מ"פ. אתה מתאר לעצמך, מ"פ שנמצא בברזיל בימים כאלה?"
 "אני נמצאתי בצרפת", אמרתי.

"עברתי גם שם", אמר דן, "אל תשאל איך הגעתי בכלל. רירדה־זניירו, ניירורק, לונדון, פאריז, רומא. שלושה ימים מחורבנים. לך הלך קל?"

"לא הלך בכלל", אמרתי, "אני נמצא רחוק מפאריז. בהתחלה לא היו מטוסים ואחר־כך לא היו מקומות. ב'אל־על' בטח לא. אז ככה באתי ב'אייר פראנס'. קו פאריז—טוקיו, כמו שאתה רואה".

"לך עוד יש מזל", אמר דן, "לי עלה כל העניין יותר מאלפיים דולר, פלוס העסק שנשאר שם".

"איזה עסק?" שאלתי.

המונית נסעה במהירות אבל האקליפטוסים היו מופרים כמו האוויר הכבד, הסמיך, שרבץ על השדות שלצדי הכביש. עברו שנתיים, ועכשיו הרי זו שוב הארץ הזאת, כפי שאהבתי. כמה מאהלים היו פזורים לצדי הדרך, ולידם נקבצו טנקים וכלי־רכב מאובקים.

"כל הכבוד לשריון", אמר לפתע הנהג, ואילו אני הבטתי בלוחית־הזהוי שלו: "לוי לוי, שיכון מזרחי ה', פגיה".

"שאלת איזה עסק, לא?" אמר דן, "מטעים. את כל מה שהצלחתי להוציא ממכירת האדמה במושב השקעתי שם. יש הרבה מקום בברזיל, לכולם. עכשיו האשה ברעננה, אצל ההורים. גם הילד שם. אתה נשוי?"

"כן", אמרתי.

"אז איפה היא?"

"נשארה שם", אמרתי, "אסור לה לטוס".

"הריון?" שאל דן.

"חודש שמיני".

הוא היה נמוך ומוצק והזכיר לי את קרימו. באצבעותיו מולל שטר של עשר לירות. "כבר שכחתי איך זה נראה", צחק לעצמו, "אתה מתאר לעצמך מ"פ בגמ"כ שמגיע בשעה כזאת?"

"טילפנת לפחות הביתה?" שאלתי.

"לא. בשביל מה?" ואחר שאל: "ואתה טילפנת?"

"לא", אמרתי, "שכחתי".

הנהג נסע מהר.

"תאיט קצת", אמר דן, "תן לנשום את הנוף". הנהג האט קצת. נשמנו את הנוף. היום האפיל לאט. במערב, מעבר לפרדסים, נפלה שמש גדולה וכבתה אט־אט, אבל על הגבעות במזרח היה עוד אור.

"מזור לחשוב שפעם היה שם גבול".

"פעם?" אמר הנהג. "בסך־הכל לפני שבוע".

"היו הרבה אבידות, הה? שאל דן.
 "הרבה", אמר הנהג ועבר בזהירות על-פני הגשר. המים שמתחתיו עמדו. "בעיקר בירושלים".

ירושלים, ירושלים זה קרימו, נפלו עלי המלים. ומקרימו לא היתה שום ידיעה. במברק שהגיע היו כולם—הוץ ממנו. "חבק אותו גם בשבילי". פחדתי לחשוב עליו.

המונית התקדמה צפונה. בדרך עצר אותה חייל, ששאל "כמה עד הסיבוב?" אבל הנהג אמר, "כנס. מי משלם היום?" והמשכנו.
 "היא תקבל שוק", אמר דן פתאום, "אבל הילד ישמח".
 לרגע חשבתי על הורי, על האח. במברק הודיעו בפירוש: "הכל בסדר. אל תדאגו". אבל איך אפשר? ומקרימו—שום דבר. המלה האחרונה ממנו הגיעה עוד לפני שהתחיל הכל.

בחוץ היה כבר חושך והנהג הדליק את אורותיו.
 "תיפנס קודם לרעננה", אמר דן, "ואחר-כך תמשיך אתו". הוא התכוון אלי.
 החייל ירד בסיבוב והמונית סטתה שמאלה. במרכז המושבה הנחה דן את הנהג לרחוב צדדי.

"זהו", אמר, "על-יד הברוש".
 על-יד הברוש עמד בית דר-משפחתי מסויד יפה. חלונותיו היו חשוכים.
 "תן ציפצוף", אמר דן.
 הנהג צפר.

אשה צעירה, במכנסיים וחולצה, יצאה מן הפתח המואר, ואחריה בא ילד. היא הביטה בנו ונעצרה לרגע. הילד דחף אותה ורץ קדימה.
 "אבא!" קרא.

"דן", אמרה האשה חרש, "דן". השם רעד בפיה.
 "שלום שושיק", אמר דן וחיבק אותה, "שלום שוקי". בידו הפנויה בחש בשערו של הילד, שניסה להיתלות בכתפיו. אחר התנער מהם ותחב את השטר הסגול לידו של הנהג.

"תשאיר את העודף, חבוב", אמר ופנה אל אשתו ובנו. המונית החלה לנוע לאטה על החול הרך. פתאום חזר והושיט לי את ידו.
 "אל תהיה עצוב כל-כך", אמר, "בשביל טוראי זה לא גורא כל-כך. תחשוב עליו".
 לחצנו ידיים ואחר כבר ראיתי אותם רק מאחור, מקפצים לתוך הבית שפל חלונותיו הוארו בבת-אחת.

המונית אצה שוב, אבל הדרך לא היתה ארוכה.
 "ימינה", אמרתי, "ועכשיו שמאלה".
 "זהו?" שאל הנהג.
 "בריוק".

הוא כיבה את המנוע וירד כדי להוציא את המזוודה מתא־המטען. הנחנו אותה על המדרכה. שילמתי.

"שבת־שלום", אמר, וחזר אל מושבו.

הרמתי את המזוודה הירוקה והתחלתי לצעוד לעבר הבית. הוא חלף על פני, הסתובב במגרש־החול שבקצה הרחוב, סינור אותי באורותיו.

ב

"קרימו?" שאלתי.

"קרימו בסדר", אמר אבי. הוא הביט בשטיח שעל הרצפה.

"איפה הוא היה?"

"על־יד ירושלים", אמר אבי.

"הנהג אמר שהיו שם הרבה אבידות".

אבי הינהן בראשו ולא השיב.

"נשתה עוד משהו", אמר ומזג שוב לכוסיות, ואמי הביטה בי כלא־מאמינה.

"שנתיים", אמרה, "אלוהים, שנתיים".

פחדתי שהם מסתירים ממני משהו.

"אתם בטוחים שהכל בסדר?" שאלתי שוב.

"פעם שלישית שאתה שואל", אמר אבי, "הכל בסדר. זאת אומרת, יש לו רסיס קטן בלחי, אבל הוא כבר היה בבית לכמה שעות, אתמול".

"ההורים?"

"לחיים", אמר אבי והרים את הכוסית. שתינו שוב.

"כדאי לטלפן למשק", אמרה אמי, "כמעט שכחנו את אחיך".

ירדנו וטילפנו למשק, לאחי. קולי רעד מאד, ונדמה לי שגם קולו של אחי. אבל היה זה אולי בגלל המרחק.

"יבוא מחר בערב", אמרתי והנחתי את השפופרת.

"יופיי", אמרה אמי.

"שלא נדע יותר מה שעבר עליו ועלינו", אמר אבי, "ירושלים, הגולן". השפלתי את מבטי לרצפה. רציתי לחבק אותו, את אחי הרחוק.

הרחוב הראשי היה מואר במטושטש, כמו תמיד. חבורות־חבורות הילכו בו באנשים, לאט, בבגדי־קיץ כהירים, בחולצות פתוחות.

"אתה נראה כמו תייר", אמרה אמי וחיבקה אותי. "זה מה שלובשים שם?"

חזרנו הביתה. הקשבנו לחדשות, ושתינו עוד כוסית.

"הוא מנצל את ההזדמנות", אמרה אמי וצחקה לעברו של אבי, "אבל היום מותר לכולנו".

מאוחר בלילה, כשהיה המטבח מלא עשן והיתושים כבר חגו קרוב לראשינו, קמתי.

"אני הולך לקרימו", אמרתי, "להגיד שלום להוריר".

הם ליוו אותי למטה, לרחוב. מתחת לפנס ראיתי שבעיניה של אמי עמדו עדיין דמעות.

"ואיך מרגישה תמי?" שאלה.

"כבר אמרתי לכם, בסדר גמור. שוכבת ומחכה".

"הזריקות עזרו לה", אמר אבי.

"אני חושב שכן", אמרתי.

"מסכנה", אמרה אמי ואחזה בידי. אבל אבי קטע אותה והיא לא המשיכה.

"תני לו ללכת", אמר, "הוא יודע מה הוא עושה". אחר מחה את הזיעה מעל מצחו והם שבו ועלו לדירתם.

צעדתי לאט. פחדתי מהרחוב של קרימו, מבית־הוריו מוקף צעי־הפרי. החשיכה היתה כבדה. הפנסים לא קרעו ממנה אלא נתחים חיוורים בהם טסו פרפרים שחורים ונשרפו. הועתי מאד. פתאום חשבתי על תמי, על הילד הצומח בבטנה. רציתי לנגוע בהם.

ג

"הי, תראו מי הגיע!" טפח לי אביו של קרימו על השכם.

"קרימו!" קרא קול אשה מחדר־השינה, "קרימו!"

"זה לא הוא", אמר האב, "זה הרצל, החבר שלך".

"אה, הרצל", נאנחה האשה. היתה זו אמו של קרימו, אבל אני את קולה לא הכרתי. יותר משנתיים לא ראיתייה.

"היא קצת חולה", אמר האב בשקט, "אבל גש, תגיד לה שלום".

היא שכבה מכוסה שמיכה דקה והביטה בתקרה. פתאום התישבה במיטתה והביטה בי בעיניים קפואות.

"הוי", נאנחה, "הרצל, הרצל. מתי הגעת?"

עמדתי סמוך אליה והיא משכה אותי בידי ונשקה לי.

"הערב", אמרתי, "מה שלומך?"

"היא קצת חולה", אמר האב והוסיף משהו באידיש, אבל אני לא הבנתי. היא שבה אל הכר ושוב נעצה מבט קפוא בתקרה.

"מה אתה אומר?" שאלה. אני חושב שהתכוונה אלי.

"אמרתי שהגעתי הערב", חזרתי על דברי, "לפני שעתיים".

"יפה שבאת להגיד לנו שלום כלי־כך מהר", אמרה.

"מה שלום קרימו?" שאלתי.

"הוא בסדר", אמרה. אבל קולה היה מוזר. לא הבנתי זאת מיד.

"והרסיס", שאלתי.

"מה איכפת לך הרסיס", אמרה.

"בוא, תשתה משהו", אמר האב שעמד מאחרי גבי.

הלכתי אחריו לחדר־האורחים.

"היא התעייפה מאד", אמר, "מרוב דאגות".

פתאום היה בי חשק עצום כל־כך לראות את קרימו, ללחוץ לו את היד. כשזה יקרה, חשבתי, לא תעזור שום נשיכת־שפתיים. גם אם יזוב הדם. אביו מזג לי יין־דובדבנים. שתינו בשתיקה.

"ואיך העבודה?" שאלתי.

"ככה", השיב, "יש קצת פיגור. הערבים הפסיקו לבוא". שתקנו שוב.

"מתי הוא יבוא?" שאלתי פתאום.

"מי ידוע?" אמר. "קפץ לפני יומיים לכמה שעות, בלילה. יש הרבה עבודה. מסייר רים בפפרים, משגיחים. צריך לפקוח עין".

"אולי אוכל אני לנסוע אליו". אמרתי. "ביום־ראשון בבוקר אסע ליחידה. אולי אוכל לבקר אצלר".

"בשביל מה שתסע אליו?" קראה לפתע האם ממיטתה. "בשביל מה?" היתה בקולה מידה של תוקפנות. אבל אני לא הרגשתי בכך מיד.

לא ידעתי מה להשיב. האב הביט באי־נוחות בפירוורי העוגה שהצטברו על המפה הלבנה. הם היו צהובים.

"תישני, זהבה", אמר.

"מאחר", אמרתי וקמתי, "אז אם לא קשה לכם, תנו לי את הכתובת שלו, או את מספר הטלפון".

"בשביל מה לך מספר הטלפון שלו?" קראה האם. קולה היה קר, עזין. למה נשקה לי, חשבתי.

"אולי תעבור מחר?" הציע האב.

"בסדר", אמרתי. הייתי עייף. הטיסה, הפגישה עם ההורים, אמו של קרימו שעייפה מן המלחמה. הייתי עייף והרגשתי זאת באחת. לחצנו ידיים. פתאום זכרתי את הסיגריות שבכיס. הוצאתי אותן ומסרתין לידי.

"זה בשבילר", אמרתי.

האב הודה וסגר את הדלת. הייתי לבדי. בגן הקטן שבחזית הבית הכביד הפרי על הענפים. עשב פרוץ צמח בין הגזעים וכיסה את שיחי־השושנים ששתלה שם אמו של קרימו כשהיינו כולנו ילדים.

ד

הבוקר היה חם מראשיתו. טילפנתי לכמה ידידים ששמחו מאד לבואי. אחד מהם הזמין אותי לטיול. "תבוא", אמר, "אנחנו נוסעים ליריחו". אמרתי שלא בטוח, אבל אם אוכל—אבוא. אנחנו נוסעים ליריחו, אמר, ואני לא ידעתי בדיוק היכן אני.

הקפה של שמחה היה רחוק ונקי, הכיסאות כדורים עדיין על השולחנות. הורדתי אחד מהם והתישבתי. שמחה הלך למטבח, מאחור, לבשל לי קפה. כתבתי לתמי.

"את קרימו עוד לא פגשתי. הייתי אצל ההורים. אני חושב שאני לא מבין את אמו. יש בה סינה מזורה כלפי. אנשים השתנו פה מאד בשבוע האחרון. הורי בסדר. גם

ההורים שלך. אני נוסע לראות אותם עכשיו". הדבקתי את שולי האיגרת והטלתי אותה לתיבה האדומה שבמרכז.

הדרך אל הוריה של תמי עברה בצדי פרדסים, ושוב גשר-הפלדה הצר והמים העומד דים שמתחתיו, השדות ואחר-כך הבתים האפורים של פרוורי העיר, אנשים טיילו על החול החם שריפד פעם את השכונות הראשונות. חולצות לבנות, סנדלים. החום היה טוב, עדיין. בצהריים הוא ייהפך לגוש כבד ומעיק. על המרפסות היו תלויים דגלים. חשבתי על יום-העצמות. אבל זה היה הרבה יותר.

הוריה של תמי נדהמו.

"מי זה?" קראה האם. "הוי, הרצל!"

אביה חיבק אותי. קולו רעד.

"ואיפה תמי?" שאל.

"שם", אמרתי, "היא בסדר".

"היא לא יכלה לטוס?"

"לא", אמרתי, "צריכה לשכב עד הלידה. אבל היא בסדר, אל תדאגו". המלים היו טיפשיות, על אף אמיתותן. היינו נבוכים כולנו ושוחחנו בלי שום סדר. החום גבר בינתיים והשמיים התכולים סינוורו אותי.

בצהריים הראו לי את הבית המשופץ, את האורן שגבה והצמיח ענפים חדשים, את השוחה שחפרו בקצה החצר.

"שלא תדעו אף פעם מה שעבר עלינו כאן", אמרו. הם ניסו לאהוב אותי. אבל זה היה קשה ולא כעסתי כלל. תמי היתה אתנו בכל חדר, על כל פיסת-דשא.

"מי יכול היה לחשוב שנראה אותך ככה, פתאום, אחרי שנתיים?" חזרו ואמרו משתאים.

"ועוד תיכף הוא יהיה אבא", אמרה גיסתי הקטנה.

"שקט", אמר חותני וחזר לשוחח עמי.

בצהריים חזרתי לבית הורי.

"קרימו לא היה פה?" שאלתי.

"לא", השיב אבי.

"אולי תישאר קצת אתנו", אמרה אמי.

"יכול להיות שהוא בא לשבת", אמרתי, "אני קופץ לראות".

"גם אם בא, הוא בטח עייף", אמר אבי.

"יש לך מספיק זמן לחברים", אמרה אמי, "הבטן שלה גדלה מאד?"

"כן", אמרתי, "גדלה".

"שתהיו בריאים", נאנחה אמי. "ארוחת-הצהריים מוכנה".

אכלתי במהירות. אם קרימו בבית, חשבתי, הוא כבר היה בא גם לכאן. אבל אולי צודק אבא והוא עייף. ואולי אמו, זהבה. "בשביל מה שתסע אליו?" אמרה. ראיתי את עיניה נעוצות בי ללא נוע.

"על מה אתה חושב, ילד?" שאל אבי.

"על כלום", השבתי. בשר העוף היה מבושל בצל וברוטב־עגבניות, בדיוק כמו שאהבתי.

"הוא חושב על קרימו". אמי צחקה והביטה בי. "דרך־אגב, מה שלום זהבה?"

"בעלה אומר שהיא קצת חולה".

"יש בה משהו מוזר. זה עוד מלפני המלחמה".

"הדאגות הרסו אותה".

"שלא נדע מה שעבר עלינו כאן".

"איפה הוא עכשיו?"

"בסביבות יריחו", אמר אבי.

אחרי האוכל קמתי.

"אני צריך לנסוע", אמרתי. "אחזור בערב".

"שוב הוא הולך מאתנו", נאנחה אמי. "תשתה לפני זה עוד קצת לפתן".

שתיתי.

אבל בדרך לתחנה זכרתי שאחי מגיע בערב. חזרתי.

אחי באמת הגיע בערב. מוצק, שזוף מאד, אבל מבטו רך ועייף. לחצנו ידיים.

התחבקנו. זרועותיו היו מכוסות שריטות.

"מה נשמע?" שאלתי.

"חיים", השיב, "אתה רואה. חיים".

ישבנו כולנו לאכול. הוא שתק. אחר־כך דיבר מעט על מה שעבר ושאל אותי על תמי.

שאלתי אותו אם ראה את קרימו.

"לא", השיב, "אבל משהו ראה אותו ביום־הראשון, על־יד ירושלים".

"אתה נשאר לכמה ימים", אמרתי.

"כן". הוא הרים אלי את עיניו, בשקט.

"אז נלך אליו ביחד", אמרתי, "מחר". הושטתי לו סיגריה. אמי הביטה בנו רגע

והוסיפה לשטוף את הצלחות. עישנו בשתיקה. העשן הכביד מאד על האור הצהוב,

והיה מאוחר.

ה

בבוקר הלכנו אל קרימו. שוב היה חם והמושבה היתה רדומה בהקיץ.

"זה לא משגע אותך, השקט הזה?" שאל אחי.

"למה אתה שואל?"

"מי יכול היה להאמין שיהיה שקט כזה, ששה ימים אחרי הכל".

עישנו, אבל לפני הדלת כיבינו את הסיגריות. דפקתי. זהבה פתחה את הדלת. שערה

היה פרוע, עיניה אדומות. מוקפות עיגולים כהים.

"שלום", אמרה וקראה רק בשמו של אחי, "מה יש?" קולה היה משונה, צרחני קצת,

אבל פתאום היא חייכה ואמרה: "בבקשה, בבקשה, תיפנסו".

"קרימו היה?" שאלתי.

היא לא השיבה. עמדנו בחדר־האורחים. היא לא הזמינה אותנו לשבת. "באתי לראות אם הוא בא", אמרתי. אבל היא לא השיבה. לעומת זאת הביטה באחי ואחר גם בי ועיניה היו קפואות. אחי הביט בי. הבטתי בו. לא ידענו מה לעשות. "אם לא קשה לך", אמרתי, "תני לי את מספר הטלפון של היחידה, או את הכתובת. נסע אליר".

"לא תוכלו להיכנס", היא ניצורה פתאום, "זה צבא. לא לכל אחד נותנים להיכנס". "הוא הרי מ"פ", אמרתי, "לא יעשו לנו בעיות".

"אתה", היא הצביעה עלי, "בוא רגע למטבח".

הלכתי אחריה והיא סגרה את הדלת. עיניה היו עיני חיה טורפת. "אתה", אמרה שוב, "תתבייש לך. בשביל מה לך לראות את קרימו שלי? בשביל מה? מה זה מעניין אותך קרימו שלי? אתה לא מתבייש? באת אחרי הכל ועכשיו אתה רוצה לקחת את קרימו שלי?"

"סליחה", אמרתי, "אני לא מבין מה את אומרת".

"צדיק, צדיק שכמוך", אמרה בלעג. קולה הפך רטינה צרחנית: "אתה צריך ממש להיות בתיאטרון".

שתקתי. מנוע המקרר טירטר והרעיד את הפרחים שעמדו עליו באגרסל כחול. "תענה לי ו!" היא צעקה פתאום, "אתה לא מתבייש? אני הכרתי אותך כבר מזמן. כל הסיפורים שסיפרו עליך במושבה הגיעו גם לבית הזה. אבל לא רציתי לספר לקרימו מיד אחרי שחזר. אל תדאג, אל תדאג, הוא יידע הכל ואז כבר תראה את האהבה שלו". לא אמרתי מאומה. פתחתי את דלת־הזכוכית האטומה של המטבח ויצאתי. היא הלכה אחרי. אחי עמד בחדר־האורחים, לא רחוק מהראדיו, שניגן. אחי היה חיור. "בוא", אמרתי, "נלך".

"לך, תלך", צעקה. "תראה איזה אח יש לך", קראה לעבר אחי. הוא נעצר והביט בה בעיניים קרות. ידי רעדו.

"שלום לך, זהבה", אמרתי ונחנקתי.

"בוא", אמר אחי. הוא משך אותי בכתף.

יצאנו, והיא טרקה את הדלת מאחרי גבנו. בגן הקטן, עליו רבצה שמש כבדה, הכביד הפרי על הענפים. אבל העשב היה גבוה, חרב ומאובק וכיסה את שיחיה־השושנים ששתלה זהבה לפני שנים רבות, כשהיינו ילדים.

לאט הלכנו לתחנה.

"אני נוסע ליחידה", אמרתי.

"אני בא אתך", אמר אחי.

הבטתי בו, באיש השזוף והחיור. עיניו היו מבוגרות כל־כך, ופתאום תפסתי שלא ראיתיו שנתיים, שנתיים שלמות. רציתי לחבק אותה, את אחי זה הקטן, שעמד לידי בתחנה ושתק שתיקה ארוכה יותר מן השנתיים שנפרדנו. הוא נתן לי סיגריה והדליק אותה בזהירות. פני נעוו פתאום.

"אתה רואה", הוא אמר, "אתה מחייך. וזה כבר טוב".

"יש מספיק אנשים", אמרה הפקידה, "אבל בעוד שלושה חדשים אולי נצטרך".
 "בעוד שלושה חדשים", אמרתי, "אני כבר לא אוכל להיות כאן".
 "מצטערת", אמרה.

עזבנו את המחנה ונסענו הביתה. צמרות האקליפטוסים הגבוהים רישרשו באזני לאורך כל הדרך.
 "תפסיק לנשוח את השפתיים", אמר אחי, "זה לא יועיל".

ו

למחרת בבוקר נסעתי ליריחו.
 "אתה לא מרגיש טוב?" שאל קובי, זה שהזמין אותי לטיול.
 "למה?" אמרתי, "אני בסדר".
 "זה הפרשי-הלחץ", הסבירה אשתו.
 שתקנו.

המדבר התמשך. חנינו כמה דקות.
 "אתה לא אוכל כלום", אמר קובי ולעס מן הפריך בשקט.
 ניסיתי לחייך אליהם, אבל לא היה לי כוח.
 "זה בטח החום", אמרה אשתו. "הוא כבר לא רגיל לאקלים שלנו". הם גמרו לאכול והמשכנו לנסוע. לצדי הדרך החלו להופיע בקתות אפורות-צהבהבות, צפופות במרחב העצום והשומם. ריקות.
 "מחנות-פליטים", אמר קובי.

אחר־כך עברו גם שיירות. נסענו לאט. משאיות רעועות עמוסות לעיפה. צרורות גדולים, שמיכות, ומזרנים, מזרנים. אנשים כהים קרועי-לבוש. שחוחים. עיניים מתות. ילדים ערומים כמעט. תינוק בכה בזרועות אמו. קובי נסע לאט בעקבותיה. היא מילמלה משהו, אולי שיר, כדי להרגיע את הילד.
 "איזה חום", נאנחה אשתו של קובי.
 "הירדן לא רחוק", אמר הוא, "שם כבר יהיו להם מים".
 "מסכנים", אמרה.

ואחר, לפתע, היינו בעיר. קובי נכנס אט לתוך הסמטות.
 "שים לב לצאלזנים", אמר.
 החנינו את המכונית בכיכר אחת ויצאנו. העיר היתה מלאה, אבל בתיה היו ריקים.
 קובי הכין את המצלמה.
 "חייך קצת", אמר.
 ניסיתי.

"אם לא איכפת לכם", אמרתי, "אשוטט קצת לבד".
 "בסדר", אמר קובי, "רק תיזהר. אל תיפנס יותר מדי לסמטות".

"ניפגש פה", אמרתי, "עלייד המכוננית".

הם נופפו לי לשלום ונבלעו בהמון.

צעדתי לאט. השדרה הראשית, צמרותיה אדום־להט, היתה מוצפת מטיילים. תושבי העיר עצמם התרכזו בקבוצות קטנות בפתחים של בתי־הקפה וחנויות־הסידיקית העמוסות לעיפה. הם שתקו ורק עיניהם הכהות שלחו מבט מת בעוברים־ושבים. אבל איש לא נתן לבו אליהם. רוב המטיילים היו עסוקים בקניות, בצילום וסתם בפיטפור־טים קולניים. הבטתי בבתים, בחלונות המיגפים. האוויר היה כבד וחם. בפנים יש צל, חשבתי, וגארות כבודת־חומר, שבהן מים צוננים וריח מעיין.

נתקלתי בחייל שבא מולי.

"אתה חולם?" שאל.

האיש היה מזיע ומאובק ורצועת העווי שלו חרצה פס כהה של זיעה בכתפו.

"אולי אתה יודע איפה מפקדת הסיירת?" שאלתי.

"איזו סיירת?"

אמרתי לו.

"אני לא חושב שהם יושבים פה", אמר, "אבל תשאל מס־צדיק אחד, ליתר־בטחון".

החום רבץ על הכתפיים, בעיניים, בנחירי־האף. צמרות הצאלונים להטו. רוח לא נשבה. היציאה המזרחית של העיר היתה חסומה. שאלתי את אחד המס־צדיקים.

"לא יודע", השיב, "תשאל את הקצין".

הקצין ישב באוהל קטן, בפאת הדרך.

"מה הבעיות?" שאל.

הסברתי לו.

"סרן קרימו?" אמר. "זה אומר לי משהו. הוא לא מ"פ במקרה?"

"נכון", אמרתי, "ואני מוכרח למצוא אותו. אמרו לי שהם צריכים לשבת בסביבה".

"חביבי", אמר הקצין, "אתה יודע מה זה סיירת, לא? לך תפוס את הרוח".

"הלוואי שהיתה קצת רוח לתפוס", אמר סמל אחד, שישב בפנית האוהל וניגב את מצחו בשוליה של פפייה אדומה.

"טוב", אמרתי, "אז תודה לך".

"אין דבר, חביבי", אמר הקצין וחייך, "גש סייר קצת בעיר. יש מה לראות. שמת לב לצאלונים הנפלאים האלה?"

שבתי העירה.

החום הכביד מאד. האנשים בכגדי־הקיקי הקלים, החיילים במדים המאובקים, כלי־הרכב המוסוויים—הכל היה מטושטש. רק הלהבה האדומה של פריחת הצאלונים היתה חדה מאוד וחתכה את האוויר הכבד וסמיך.

בשעת־צהריים מאוחרת נפגשנו שוב ליד המכוננית.

"נר", שאל קובי, "איך היה?"

"חיפשתי משהו", אמרתי, "אבל לא מצאתי".

"זה היה כמו חלום", אמרה אשתו, "ממש כמו חלום".

"צילמתי שני סרטים שלמים", אמר קובי, "שקופיות". הוא תחב את המצלמה השחורה שלו לתוך התא. "אני רק פוחד שנתתי יותר מדי אור".
 "ממש כמו בחלום", חזרה אשתו ואמרה, "לא נדמה לכם שאתם חולמים?"
 הבטתי בה, אולי לראשונה מאז ראיתה. היא היתה רוזה, פניה שזופים מאד ולא מאופרים. קובי התניע. נדמה לי שאמרתי לה משהו, אבל דברי נבלעו ברעש המנוע.

ז

ביום-המחרת הגיע מכתבו האחרון של קרימו. הורי הילכו שותקים בביתם. אחי הלך אל ידיד.

"באת מאוחר מדי", כתב קרימו, "ועכשיו הכל נגמר. אתמול הייתי בבית. הגשר בינינו נשרף. באת זר, מעולם אחר. באת מאוחר. פה השתנינו כולנו. לא היה טעם שאַרְאָה אותך. ממילא זה לא היה משנה שום דבר".
 כך כתב קרימו במכתבו האחרון. ולא הרגשתי במלים כל כאב. הן היו קטנות ופשוטות כמו בעתון של סוף־שבוע.

"אכתוב על הכל לתמי. היא צריכה לדעת".

שכבתי על המיטה. עיני היו נעוצות בתקרה.

בארוחת־הערב שתייתי מים. כולם שתקו.

"אני צריך לחזור", אמרתי.

הורי הביטו בי ושתקו. בעיניה של אמי נקוו דמעות, כמו גשם ראשון על עלי־הפרדים. ידו של אבי שוטטה על־פני המפה. אחי עישן.

"אסור לה להתרגש", אמרה אמי לפתע, "היא יכולה לאבד את הילד".

"טינופת", אמר אחי, "צבוע ונבוזה". קולו היה שקט, בלי כל גוף.

"סע", אמרה אמי, "אתה צריך לנסוע. אל תחשוב עלינו. סע".

"אני מצטער", אמרתי. קולי נחנק. רציתי להוסיף ולומר שנתראה בקיץ, כולנו, גם הנכד או הנכדה. אבל אבי קם פתאום ואמר: "גם זה יעבור. נלך לישון".

בבוקר השכם חזר אחי למשק.

"נסה לשכוח", אמר, "לשנינו יש הרבה דברים שצריך לשכוח". לחצתי את ידו השרוטה. הורינו עמדו מן הצד והביטו בנו.

בצהריים ליוו אותי הורי לבדם לשדה־התעופה. הם חיבקו אותי בכוח, איך־אונים. השעון הורה על השעה.

"טוב, אמרתי, אז שלום".

"שלום", אמרה אמי, "וחבק את תמי גם בשבילנו".

פסעתי לאט לעבר המטוס הארוך, הפסוף. השמש היתה חזקה. האספלט האפור היה קשה. לא הפנתי ראשי לאחור, לעבר מרפסת השדה. רציתי להדליק סיגריה, אבל שלט גדול הורה שאסור לעשן ליד המטוסים. ויתרתי. איך היא אמרה, חשבתי: כמו בחלום.